

UPORABA EKOLOŠKO PRIMERNIH SREDSTEV ZA ZAŠČITO LESA V KMETIJSTVU

Franc POHLEVEN¹

Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Ljubljana

IZVLEČEK

V kmetijstvu se uporablja les za kole (vinogradništvo, sadjarstvo), ograje, stebre, drogove, pa tudi za gradnjo gospodarskih poslopij (kozolci, seniki, drvarnice, razne ute...). Pri tem je les, še posebno če je vgrajen v zemljo, zelo izpostavljen vlaženju, kar omogoča ugodne razmere za okužbo z glivami in napad nekaterih insektov. Zato je potrebno za te izdelke uporabiti odpornejše vrste lesa (jedrovine hrasta, robinije ali kostanja), manj odporne vrste (jelovina, smrekovina, listavci) pa preventivno zaščititi s kemičnimi sredstvi, kar zelo podaljša trajnost lesa. Trajnost zaščitene izdelke je do petkrat daljša od nezaščitene.

Les učinkovito zaščitimo pred lesnimi škodljivci le, če ga prepojimo ali impregniramo s kemičnim zaščitnim sredstvom, kar pomeni da sredstvo prodre globlje v les. Vendar pa so nekatera zaščitna sredstva kot lindan, PCP, arzenove in kositrove (TBTO) spojine prepovedane. Nezaželena pa so zaščitna sredstva na osnovi katranskih olj in kromove spojine, zato bo njih uporaba v prihodnje omejena. Uvajajo pa se spojine na osnovi kovinskih karboksilatov (Cu, Zn in Fe mila), borovih spojin in novejša organska sredstva, ki delujejo ciljno na škodljivce.

Najbolj kakovostno zaščito lesa dosežemo s kotelskim postopkom, ki ga izvajajo na impregnacijskih postajah. Ker je tak način impregnacije zahteven in ga v Sloveniji izvajajo le na dveh lokacijah (v Hočah in na Otiškem vrhu pri Dravogradu), se v kmetijstvu lahko odločite za bolj preproste postopke zaščite (premazovanje, brizganje, namakanje). Najbolj primeren postopek, ki razmeroma učinkovito preventivno zaščiti les, je nekajdnevno namakanje. Ne glede na to za kateri postopek se boste odločili je potrebno, da preventivno zaščito opravite na posušenem in dokončno ukrojenem lesu.

Od zaščitnih sredstev se priporoča uporaba pripravkov na osnovi kovinskih karboksilatov. Kovinski karboksilati so okolju prijazni in manj toksični za ljudi. Imajo dobre fungicidne lastnosti in se že po enem dnevu impregnacije fiksirajo v les. Učinkovito delujejo tudi proti termitom in lesnim insektom.

¹ izr. prof., dr., SI-1111 Ljubljana, Rožna dolina C. VIII/34